

Nro 50.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Decembernek 19-dik napján 1794.
esztendőben.*

B É T S.

E mostan folyó hólnapnak 15 ik napján, nyújtott bé Fels. Urunknak azon summa pénz, mellyett ő Felsége néhány hiv jobbágyai, az úgy nevezett *Austriai Styriai, Wurmser szabad seregének* taplátatására, és egyéb szükségeire ígertek, 's fertály esztendőnként le is szoktak fizetni, a' kik a' múlt szerdán költ *Bétsi* diariumhoz ragasztott tóidalékban nevenként fel vagynak jegyeztetve. Ugyan azon nap tudtára adta ezt ő Felsége egy kabinetumi irásában, a' directorialis ministernek Gr. *Kollovrathnak*.

Mivel a' múlt *Sept. 20* ik napján költ külö-
nös Ts. K. parantsolat által, minden Frantzia
tartományokkal és kereskedőkkel való kereskedés
és levelezés meg vagyon tiltattatva, és mivel már
most az Austriai Belgiom is a' Frantziák hatal-
mában vagyon: tehát azon parantsolat erre is
ki terjesztetik, és így az Austriai Belgiomi tar-
tományokkal sem leszen ennekutánna kereskedni
szabad, a' múlt *Nov. 21* ikén költ, és e' folyó hó-
napnak *12* ikén ki hirdettetett Ts. K. újabb paran-
tsolat szerént.

Hadi Történetek.

A' közelebb el múlt szerdán költ Bétsi dia-
riumban azon hadi dolgok beszéltetnek elő, mely-
lyek a' múlt hólnapnak *20* ik napjától fogva a'
mostan folyó Decemb. közepéig, a' Rajna mellett
történtek, és a' mellyekről *Albert* Saxóniai her-
tzege, *Heidelbergai* fő kvártélyából küldött leve-
le által tudositotta a' Fels. udvari hadi Cancel-
láriát. Ebből azt olvassuk, hogy *Nov. 20*-ikán,
az *Oggersheimi* ország úttya mellett bal oldalról
készíteni kezdett föld várakat tsak nem egészen
el végezték a' Frantziák; hogy a' következő
éjjel öt ágyút vontanak azokba bé; hogy ismét egy
más földvár készítéséhez fogtak; hogy *Nov. 21*-
ikét követett éjjel készíteni kezdett töltéseiket a'
mi haubitzaink félbe szakasztották ugyan, de egész-
len meg nem akadályoztathatták, sőt az azt kö-
vetett napon, olly állapotba tették, hogy ágyú
golyóbisaink tellyességgel nem árthattak munká-
saiknak; hogy *Nov. 25*-ikén az *Oggersheimi* út
mellett készített földvéraikban, az ágyúknak való
lyukaknak készítésében foglalatoskodtak, és által
fúrták a' *Friesenheimi* töltéseket, hogy a' követ-
kezett két napokon a' *Mühlauban* dolgozó mun-
kásaikat oda repitetett gránataink meg lehetősen
nyughatatlanoktatták; hogy *Nov. 28* ikán, egy
olly földvárnak készítéséhez fogtak, a' melly ál-

tal ellenébe vagyon a' Rénus mellett lévő sántz-
nak; hogy munkájoknak meg gatolására egész
nap szüntelen repültek gránataink és ágyú golyó-
bisaink, e' mellett vitéz stutzosaink közelebb lo-
pódván hozzájuk, onnan ki üzték az ellenséget;
hogy *Nov. 29-ikén* hozzánk által küldött trombi-
tások által azt kívánták, hogy dél után 4 óráig
minden külső forpostyainkat vonnánk hátrább,
mellyben nem tellyesítetvén kívánságok, a' követ-
kezett napon 2000 plenkirozokat küldöttek ki, és
hátrább is nyomták külső lovas strázsáinkat, a'
kik mindazáltal az ellenségnek el távozása után
mingyárt vissza mentek előbbi örálló helyeikre,
a' melly alkalmatossággal 3 lovunk vezett el,
két emberünk és egy lovunk sebesitetett meg; el-
lenben jól intezett ágyúink meg lehető kárt okoz-
tak az ellenségnek — végtére, hogy *Nov. 30-ikán*
ők tsendesen vóltanak, hanem hogy a' mi ágyú
golyóbisaink négy munkásaikat küldötték a' más
világra.

Neu, Ts. K. Generál Májor, a' *Moguntziai*
örizetnek mostani commendánsa jelenti, hogy *Dec.*
1-ös napján, reggeli 4 órakor, a' Frantzia lineá-
kon mindenütt ágyúk vonattattak ki, és 7 órakor
már egy Fr. colonne marsirozott *Brezenheimon*
keresztül *Zahlbach* alá. A' Serviai szabad sereg,
melly a' nevezett két helység közt tanyázik vala,
sokáig ki nem mozdúlván helyeből, derekasan
tartóztatta az ellenségnek előre való nyomúlá-
sát. Nyóltzad fél órakor, *Brezenheimnak* mind
jobb mind bal oldalánál, és az ott lévő tetőnek
hata megett készitetett batteriaiból el kezdette az
ágyúiból és haubitzaiból való lövöldözést, és
három óráig tartott kemény tüzelése után a' *Zahl-*
bach sántzoknak egy részét öfzve rontotta, és az
azokban fekütt katonaságot is ki üzte.

Ezen környülállások közt meg parantsolta
Neu Generál Májor, *Wolkenstein* és *Alcain Ge-*
*nerálok*nak, hogy a' leg közelebb fekvő tartalék

sereg között egynéhány 100 embert vennének magok mellé, két colonnében rohannának az ellenségre, és vennék vissza a' Frantziák által el foglaltatott sántzokat. — Ezen parantsolatnak könnyebben lejendő végbe vitelére Gr. *Hatzfeld* Moguntziai Generál Lajtinántot egy 3 ik colonneval a' töltéseken túl küldötte, és hogy az ellenség oldalába tsapna bé, réá parantsolt.

Mihelyt a' ki rendeltetett seregek colonnékre osztattak, és mindenik mellé elegendő ágyúk adatnak volna, hogy a' rendelt helyre, egy időben érhessenek, egyfzersmind ki indúltanak. A' *Wolkenstein* és *Alcain* Generáloknak colonneik egyenesen mentek a' Frantzia tűz felé, *Chastelair* Markis Ingenieur Obristlajtinánt, és *Fuhrmann* azon corpusnak kapitánya egynéhány 100 *Waldeck* regementéből való dragonyossal, és ugyanannyi *Erdödy* huszárokkal, az ellenségnek jobb szárnya ellen; Gr. *Hatzfeld* Generál Lajtinánt pedig bal szárnya ellen vezették seregeinket, melylyet ezre vévén amazok, és kevés szerentsét igirhetvén magoknak, oda hagyták az el foglaltatott sántzokat. — Mind ezeket tulajdon szemeivel szemlélte B. *Möllendorf* Prussus F. Marsal, és a' midőn ezre vette volna az ellenségnek káros fel tételét, és Gr *Hatzfeld* corpusának oldala felé való szándékát, a' mieinknek segítségekre küldötte az *Eben* huszár regementet, melly olly hathatossan viselte magát, hogy kéntelen vólt az ellenség a' fent nevezett sántzokat, mellyeket másod izben is el foglalt, ismét ki üresíteni, 's gyözödelmes seregeinknek által engedni.

Ezen tsatában, mellyben mind a' nagy és apró lévő szerszámok, mind a' huszár kárd hataimasan dolgoztak, mind a' két részről sok jó vitézeink bújdostanak ki e' világból, de sokkal többen a' Frantziák közül, a' kik mint a' vak légy, úgy szoktak a' veszedelembé rohanni. Az ő vesztésegeket meg nem határozhatta *Neu* Generál,

hanem a' mi el hüllottainkat 5 hadi tisztre, és 73 all-tisztre és köz emberre; sebeseinket 17 Stabalis és fel tisztre, 359 all-tisztre és köz emberre; a' fogságba esteket 1 fel-tisztre, 20 all tisztre és köz emberre, az el tévelyedteket pedig 41 all-tisztre és köz emberre, és két lóra teszi.

Meg hóltak *Eckart* kapitány a' Pelegrini regementéből, *Jovanovich* all hadnagy a' Serviai szabad seregből, *Rakóvszky* hadnagy az Erdödi huszár régből, *Schmythe* hadnagy a' Waldekéből, és *Weidner* kapitány Lajtinánt a' Moguntziai V. Fejedelem seregei között.

Sebbe estenek *Boheau* fő hadnagy a' Wallis Olivier regementéből; *Hotherer* kapitány, és *Neuberg* zászlótartó a' Lascyéből; *Nattermann* kapitány, és *Wnorofsky* zászlótartó a' Wenkheiméből; *Crouise* fő strázsamester, és *Steeger* kapitány a' Strassoldóéből; *Weckfeld* és *Beck* fő hadnagyk és *Tomarnya* all hadnagy a' Pellegriniéből; *Mariankovich* fő hadnagy, *Banováký* all-hadnagy és *Andrát* zászlótartó a' Szekely gyalog regementből; *Hulmer* fő hadnagy az ártillériától; *Sermage* fő strázsamester, és *Rakóvszky* kapitány az Erdödy huszár regementéből, végtére *Tambör* all-hadnagy a' Moguntziai seregektől. — Fogságba estenek *Pfeiffer* kapitány és *Huttjan* all hadnagy az Erdélyi oláh regementből.

Egy Moguntziából jött magános levél szerént a' fellyebb le irt tsatában, 5 ember hólt meg, 18 kapott sebet és 8 ember, 's három ló fogattatott el a' Moguntziai seregektől.

Dec. 15-ő napján *Thal Ehrenbreitsteinba* érkezvén egy *Trieri* pap azt beszéllette, hogy oitan számos Fr. seregek légyenek, és hogy *Moguntzia* alá marsirozni parantsoltattak, mellynek ostromoltatása *Mastricht* meg győzőjére *Kleber* Fr. Generálra, és a' *Diedenhoveni Merlinre* vagyon bizat-

tatva; hogy a' Treviri választó Fejedelemségnek tartományai, nintsenek úgy ki pusztittatva, mint a' miképen közönségesen beszéltetik; hogy ottan leg több kárt vallottak a' kereskedők, a' kiknél találtatott portékák mind requisitióba vétettek, és a' *maximum* szerént fizettettek ki, akkor is pedig nem kész, hanem papiros pénz.

Manheimből írják *Dec. 2-ikán*, hogy onnan, két nap szüntelen repitettek az ágyú golyóbisok a' Frantzia sántzoknak, földváraknak, és batteriáknak készítésében foglalatoskodott munkásokra, mellyekre csak néhánykor feleltenek az *Oggersheimi* földvárakban ki szegezett Fr. ágyúk.

Mühlheimből *Nov. 29-ikén*. *Clerfayt* Generál ismét ide hozta által a' maga fő kvártélyát, itt vagyon *B. Alvintzy* hadi Tármeister is. — *B. Bolió* *Limburgban* múlat, a' tábori generál commissariatus, és tábori posta hivatal pedig *Diezben* vagynak. — Itt körülöttünk mind két részről megszünt az ellenségeskedés, mind a' lovas regementek, mind a' granatéros batallionok téli kvártélyba mentenek, 's egedül a' könnyű seregek táboroznak a' *Rénus* környékén. — Úgy hallatik, hogy a' békességnek szerzésére ki választatott személyek itten fognak öszve gyűlleni, de közelebb járnak a' valósághoz, a' kik azt tartják, hogy a' hadi foglyoknak ki váltatása, és fel tseréltetése végett fognak a' Generálisok itten öszve jöni.

A' *Rénusnak* alsó mellyékéről illyetén foglalatú magános levél jött hozzánk: A' *B. Alvintzy* hadi Tármeister corpusának egy része, kiváltképen pedig a' cavalleria, melly a' sok hadi strapátzia miatt nagyon el lankadt, *Münsternek* környékén szállott téli kvártélyba: a' *Werne* Generál corpora ellenben, hogyha a' környülállások jobb állapotra nem fordulándanak, nem fog téli kvártélyra menni, hanem szüntelen készületben lenni, hogy így, a' hol a' szükség jelenléteket kívánándja, oda mehessen.

Egy Koloniában költ, és az ott tartózkodó nemzeti biztosok által ki hirdettetett parantsolat szerént, *Koloniától* fogva *Lüttichig* meg fognak az utak jobbitatni, mellyre nézve a' kívántatik, hogy azon ország uttyának környékén három órányira fekvő varasoknak és helységeknek előjárói állitsanak ki elegendő munkásokat, egynek egynek 50 stüber fog napi bére lenni.

Frigyes Belgyiom.

Delftben déli Holláندیának népes, és mind *Hugo Grotius* nagy Filosofusnak, mind a' *microscopium*airóligen nevezetes *Levenhoecknek* születéséről hires városban nagy zenebona támadt, a' midőn 16 transporthajókon oda vitetett vólna az Anglus seregeknek ispotálya, még pedig a' Holláндiai kórmány széknek hire és akaratyá ellen. — Az is igen öregbitette a' lakosok közt támadott zenebonát, hogy az Anglus betegek közt nagyon uralkodott a' ragadó nyavalya. — A' meg háborítatott tsendességnek vissza állítására egy lovas osztály küldetett oda. — Az Anglus követnek közbenjárására végtére meg engedtetett, hogy a' városon kívül lévő ispotályban, melly pestises háznak neveztetik, rakattassanak le az Anglus betegek.

A' Rénusnak alsó környékéről írott levelek egyaránt beszélik, hogy a' Frantziák sem az esőre, sem a' hidegre nem hajtván, tellyes erővel Holláندیának elfoglalására törekedjenek, a' melly végre 100 ezer ember és igen sok ártilléria vagyon marsban. — Minden készülleteikből a' tettzik ki, hogy ők a' jég hátán akarjanak Holláندیába bérontani. — *Mastrichtba* lett bé menetelekkor egy szóval sem tudakozódtak az ott lakott Fr. emigránsokról — igen szép török muzsika szó közt mentek oda bé.

Nov. 20 ikán öszve menvén a' *Yorki* hertzeg, és a' *Ninvegeni* Fr. commendans, mintegy fél óráig

beszélgettek egymással, miről, miről nem, azt ő magok leg jobban fogják tudni. Elég az ahhoz, hogy azoltától fogva, semmi ellenségeskedés nem történt az egyesült és Frantzia armádiák közt.

Nov. 29 ikén jutott *Hágába* Hollándiai Brabantia erős váranak *Gravenek*, Frantziák által lett elvétetésének hire, mely az előtt ötöd nappal capitulált az ellenséggel, olly formán, hogy az ott volt katonai őrizet nemcsak minden fegyverét és munízióját ki vihesse onnan magával, hanem hogy továbbra is szolgálatot tehessen. Ezen várnak elvétele által azt nyerték a' Frantziák, hogy már most egészen hatalmokban vagyon a' *Maas* vize, annak kúfejétől fogva, a' *Sz. Andrei* erősségig, a' melly a' nevezett folyó vizet a' *Waal* vizétől elszakastya. Már most azon iparkodnak, hogy vagy az egyik, vagy a' másik folyó vizen által mehessenek Hollándiába, ugyan ezért kemény ostrom alá rekesztettek a' nevezett várat is.

A' *Hágában* feküdt Hollándus és Helvetus gárdák, Nov. 27 ikén indultak ki onnan, 's mennek *Gorcum* általmazására. — *Doesburg*, Zütphaniában nagy siettséggel meg erősítetik, minden varas környékén lévő élőfák kivágáttak, és azok a' házak, a' mellyek a' védeimezést akadályoztathatnák, le rontattak, egy felől vizzel fog a' környéke beborítani. — Az oda való katonai őrizet Hassiai, Hannóverai, Austriai és Hollándiai seregekből áll. — A' *Brédai* vár commendáns és Frantzia Generál fegyver szünést tsináltak magok közt, szükségtelennek lenni tartván a' haszontalont egymásra való lövöldözést, és emberi vérontást.

Spanyól Ország.

A' Spanyol udvar a' *Madritti* újság levelek által közönségessé tétetvén azon hadi történetet, melly Sept. 21 ikén történt *Monroch* mellett, Gróf

de la Union vezérlése alatt, maga meg vallya, hogy a' Spanyol hadi seregek, kevés számból álló ellenség által meg engedték magokat verettetni, és azon postról, mellyet annakelőtte egész bátor-sággal el foglaltak vala, el üzettetni. E' miatt hadi törvényt tétetvén *Gr. de la Union*, ezen tsufos futásnak szerzőit példásan meg akarta büntetni, de mivel egyenlőképen azt valották a' hadi tisztek, hogy a' hirtelen esett futás miatt tellyességel ezre nem lehetett venni, kik lehetnek annak okai, azt végzette, hogy minden üzedik ember lövöldöztetne agyon, az éleiben hagyattak pedig az Afrikai őrizetekbe küldettetének. Egyszersmind egy igen kemény parantsolatot hirdettetett ki, melly által erőssen meg parantsoltattott, hogy senki ne mére szellye el kerülhetetlen szükségen kívül maga őrálló helyet el hagyni, és az ellenség előtt meg futamodni. — A' fellyebb említett sententzia, melly szerént t. i. minden 10-ik embernek meg kell vala lövöldöztetni, nagy békételenséget okozott az ármádiánál, mellynek szomorú következésétől tartvan a' vezér, tsak az 50 ik embert kivánta meg büntettetni.

A' *Madritti* levelek szerént, *Katalóniában* tsendesen viselik magokat a' *Frantziak*, és mivel ottan számos Spanyol seregek táboroznak, nem egy könnyen fognak valamihez. El foglalták ugyan sz. *Sebestyén* várát, és *Fuentarábiát*, hanem nem is mehetnek tovább, *Biskajának* útáni mindenütt jó bé lévén sántos tatva — Azonközben valamint másutt, úgy *Madrittban* is gyakortavaló ministerialis gyűlések tartatnak a' jelenvaló környül-állásoknak jó meg fontolása, és ha lehetséges lehet, egy hasznos és a' nemzetre nézve, ditsösséges békesség szerzése véget.

Nagy Britannia.

A' *Nov. 22 ik* napján költ *Londoni* udvari újság meg erőssiti azt, a' mihez ekkorig tsak gyantottunk, de bizonyossan nem tudtuk, hogy t. i.

Nagy-Britannia és az Amerikai szabad statusok baratságos és szabad kereskedést tárgyazó szövetséget kötöttek egymással, és hogy az ez eránt ki készített irást *Lord Grenville* első Status titkok, és egyszersmind a' külső dolgokra ügyelő minister, és *Jay* úr, az Amerikai respUBLICÁNAK rendkívül való követje tulajdon kezek alá irásával meg is erősítették.

Továbba azt is beszéli ez az udvari újság, hogy *Lord Malmesbury* válaszlatott ki, a' *Wallisi* herczeg és *Karolina Amalia Brunsvigiai* herczeg asszony közt el kezdett házasságnak *per procurationem*, lejendő végbe vitelére.

Helvétzia.

Tigurumból Nov. 28. ikán. Bizonyosan mondhattuk, így szól ez a' levél, hogy a' jelenvaló Frantzia haborúban minden Európai hatalmasságok vesztenek, tsak *Helvétzia* nyer. Nem akarom azt az irtóztató nagy summát a' világ szemei eleibe rakni, tsak a' mit magok a' Frantziák közinkbe küldöttek, minden messze látó ember képzelheti magának. . Hogyha békesség talál lenni, a' mint-hogy úgy is mutatják a' környülállások, hogy nem sokára fog lenni, *Helvetzia* Európában gazdag status leszen, és így mivel a' *Helvetusok* mindenkor *industriosus* emberek vóltak, hanem pénz nélkül szükölködtek, most pedig az is bővséggel vagyon, egynéhány esztendő múlva igen virágzó leszen.

Frantzia Ország.

A' *Carriere* dolgai nyomoztatásának hallására igen sok ember jelent meg a' Conventnek 22 — 23 és 24 ik napjain tartott üléseiben, de azért még is leg kissebb zenebona sem történt. Egyedül a' miatt zugolódott a' sokaság, hogy *Carrier Páris* verasának 48 osztályaihoz circula-

ris levelet mérefzlett küldeni, és abban magát a' vád ellen hofzasan menteni, úgy gondolkozván, hogy az által barátokat fog magának szerezni, de így sem használhatott magának, minden szakaszok arra határozván meg magokat, hogy olvasatlanúl küldjék leveleit vissza. Végtére Nov. 23-ik napján, ő is bünösnek lenni találtatván és tiltatván, a' *Conciergerie* nevű tömlöztbe vitettetett, holott azt kérte a' tömlözttartótól, hogy néki magas, és olly szobát rendelne, a' mellyet keresztül jár a' levegő ég, különben, minthogy ő a' hegyi levegő éghez szokott, ki nem álhattyá az alatsón szobában való lakást. — Nem kevesen találtattak a' Convent tagjai közül olyanok, a' kik kívánván *Carriert* a' réa bizonyossan következendő veszedelemtől meg menteni, továbbra akarták ügyének vizsgáltságát halasztatni. — Önnön maga az Előülő *Legendre* azt mondotta: Úgy veszem, *úgymond*, észre, hogy a' kik *Carriere* dolgának nyomoztatását halasztani akarják, vele egyet értenek, és épen ezen okból nem jelent ő meg a' Convent első parantsolattyára, azzal mentvén magát, hogy beteg. E' miatt nagy lárma esett a' gyűlésben, nemellyek azt kiáltották, hogy minden halasztás nélkül álljon elő; mások azt, hogy az emberi érzékenység és felebaráti szeretet azt kívánja, hogy halasztasson továbbra a' dolog, és vizsgáltsason meg, beteg legyen e' *Carriere* avagy nem. — *Legendre* oda hagyván az előülő széket az óráló székbe ment fel, és így szóllott: Jelen vagynak, *úgymond*, itten azok az emberek, a' kik azt mondták a' Jakobinusok klúbjában, hogy készek lesznek *Carriert* tulajdon testeiből épült föld várral védelmezni, az ő gonosz tselekedeteinek megmutatására, ide kellene azoknak holt testeiket hozattatni, a' kiket ő a' *Ligeris* vizébe fojtatott — fel nyitak a' népnek szemei — ideje vagy on, hogy a' Conventnek maga viselete többé ne állitasson ki a' bünösök néző helyére — azt kívánom, parantsoltasson meg *Carriert*nek, hogy legottan jelennyen itten még, különben mingyárt

neveken nevezem titkos barátjait. Bé is vétetődött tanácsa, elő kellett *Carriernek* állani.

Freron azt jövendőli *l'Orateur du peuple* nevű közönséges leveleiben, hogy *Billaud des Varennes*, *Collot d'Herbois* és *Barrere*, nem sokára *Carrier* dallyára fognak jutni, minekelőtte, úgymondó, a' *Carrier* sir halmán tizzer meg szollalna, és a' viradtát ki jelentené a' kakas, bünös társai, vagy inkább öszve eskütt tzimborásai vele együtt lesznek a' pokolban. — *Nov.* 25 ikén tartott ülésben *du Tertre* Generál levelét közlötö *le Tourneur* a' *Conventel*, a' mellyben azt jelenti a' *Vendei* osztályból, hogy a' szelid és emberiséggel öszve köttetett bánás által nem sokára vége szakasztatik az ott való hadakozásnak, és nyughatatlanságnak; hogy a' *Chouansok* seregesiól mennek a' patrióta seregek közzé, 's azt mondják, hogy mivel vége vagyon a' köztök vólt mézartatásnak, kélszek hazájokkal, és polgár társaikkal való meg békellésre, 's fegyvereiknek elhányására. Ez a' nem reménylett kellemetes hir, rendkívül való örömet, és kedvet okozott a' *Conventnek*. —

Néhai *XVI Lajos* és *Mária Antónia* árváikkal is irgalmasabban bánik most a' *Convent*, mint bánt ennekelőtte. *Roberspiere* egy *Simon* nevezetű vargára bizta vóit a' *Delfin*usnak neveltetését, és gondviselését; a' mostani köz jóra ügyelő *Commissió* pedig három biztosainak, kik mind hárman tanúlt, által látó és emberi érzékenységgel bíró emberek, adta által e' dolgot. Kéttő közzüliök nevelésére, a' harmadik pedig arra visel gondot, hogy leg kissebb szükséget se szenvedjen ez a' királyfi.

Az ezen napon tartatott ülésben tudositotta *Richard* arról a' *Conventet*, hogy a' *Pyrenéusi* armádia *Nov.* 17. ikén ismét diadalmatt vett a' *Spanyólok*on, hanem hogy ez a' nevezetes vezér

tulajdon életével váltotta légyen fel azon győzödelmet, az úgy nevezett fekete hegyen, a' honnan t. i. kórmányozza vala a' tűzben vólt seregeket, egy haubitzagranát ötet ágyon ütötte. A' jelentés szerént, a' Spanyol ármádiának mind jobb, mind bal szárnyára egyfersmind rohantak a' patrióta seregek, a' derekát pedig egy tartalék corpus tartóztatta, mindenütt nagy egymás ellen való dühösséggel viáskodtanak. — Az ellenségnek, u. m. a' Spanyoloknak jobb szárnyát az *Aucheran* Generál által vezéreltetett Fr. seregeknek bal szárnya tökéletesen meg verte, el annyira, hogy minden ártillériájok és tábori bagazsiájok a' győzödelmeseknek kezekbe esett. — Az elnyeretett ágyúknak számát egyenesen meg nem lehetett határozni (e' vólt a' köz Jóra ügyelő Commissióhoz küldetett jelentésben) a' nyert tábori sátorok, és bútorok elegendesek vólnának 10 vagy 12 ezer emberre. — A' Spanyol ármádiának ezen szárnyán vóltak az emigrált Frantziákból álló katonák is, a' kikkel érdemek szerént bántanak győzödelmes vitézeink. El fáradtak lévén a' sok mézárulás által, egy, 1000 főből álló Portugallia seregnek, a' melly önként le rakta fegyverét, meg kegyelmeztek, a' kik leg ottan *Perpignanba* küldettek. — Hasonló bátorsággal támadta meg seregeinknek bal szárnya a' Spanyol ármádiának jobb szárnyát, de mivel jó bé vóltak sántzoltatva, nem lehetett rajtok erőt venni. — Armádiánk dereka nem részesült a' viadalban. — Továbba arról tudósította *Richard* a' Conventet, hogy a' *Moseli* ármádiának egy része *Koblentztől* és *Rheinfelstől Luxenburg* felé fordúlt, és szorossan bé zárta az ott lévő Austriai katoná örizetet, és hogy három fertály órányira fekszik a' nevezett erőstől; mellynek tökéletes bloquiroztatására, az az, bé zároltatására leg alább 30000 ember kívántatik. — A' *Bresti* flottának egy része immár ki ment a' tágas tengerre, és nem sokára a' többi is követni fogja s. a' t. Mindezeknek rendellett fel olvastatása után azt végzette a' Convent,

hogy a' *Dugommier* Generál neve a' Pantheonban lévő emlékezet oszlopra metzsettessen fel, a' köz Jóra ügyelő Commissió pedig értekezzen, 's tégyen jelentést árván maradt familiájáról.

A' mióta ez a' Nemzeti Gyűlés fenn áll, soha sem vólt a' Nemzet előtt nagyobb kedves-ségben és tekintetben mint most, soha sem birt nagyobb hatalommal mint most. *Roberspiere* tyrannussága alatt nem egyéb vólt a' *Párisi* Convent, hanem a' Jakobinusok klúbjában meg határozott dolgoknak végbe vivője; most pedig mind ez a' gonosz társaság, mind a' *Párisi* nagy hatalommal birt magistratus tsak árnyékok a' Conventhez képest.

Német Birodalom.

A' melly időben roppant Birodalmának terjesztésében, és Európa meg háborítatott tsendes-ségének vissza szerzésében gondoskodik *II. Katalin* Orosz Tsálszárné: ugyan akkor a' tudományoknak, melly minden birodalmaknak mozdúlhatatlan fundamentoma, terjesztésében is foglalatoskodik. — Ez a' bölts, és a' tudományokat felettébb kedvellő fejedelem asszony, ama nemtsak Európában, hanem e' világnak minden részében esméretes *Berlini* nagy Túdósnak, néhai *Büsching* *Fridrik* *Antalnak*, Prussiai egyházi fő Tanátsosnak rakott könyvtárát, és földi kártyáinak gyűjteményét magának meg szerezte, és nem anuyit, mint ért vólna, hanem háromszor is több pézt adott a' néhai Túdós özvegyének erette. — Nem első tselekedete ez *II. Katalinnak*, uralkodásának kezdetétől fogva. A' többek közül égyet emlitek. Egy Frantzia nagy Túdós *Diderot*, minden gazdagsága könyvtárában lévén, férhez menendő égyetlen egy leányának jobb szerentsét akarván tsinálni, árúba botsátotta könyv gyűjteményét. Fülébe menyén *II. Ka-*

talinnak, az előtte esméretes nagy tudományú *Diderotnak* szándéka, 25 ezer rubelt fizettetett könyvtáráért, és holtig meg hagyta nálla, az általa megvett könyvtárát, és arra való gondviseléséért esztendőnként 2000 rubelt rendelt *Diderotnak*. Két vagy három esztendő múltán azután, ki ütvén elene az első Török háború, sok gondjai és költekezései közt egynéhány esztendeig el felejtette *Diderotnak* a' 2000 rublát ki fizettetni. — Azon háborúnak végződése után, nemtsak a' hátra lévő summát ki fizettette néki; hanem hogy a' többé rajta ne törtennyen, 20 esztendőre, még előre lefizettette néki, az esztendőnként rendelt 2000 rubelt, a' melly esztendőknek végét sem érte *Diderot*. E' mellett hogy személlyesen is esmérhesse ötet, maga költségén *Petersburgba* vitette, nagy fizetésre marasztotta, de mivel ott maradni nem akart, tsászári módon meg ajándékozván vissza küldötte hazájába, és egész hóltá napjáig, mindenkor levelezett vele. Ekképen egy bóltts fejedelem asszonyinak adakozásából, mind halaláig birta, és használta *Diderot* eladatott könyvtárát, mind leányának különös jó szerentsét szerzett.

A' Prussiai felséges és kegyelmes király a' farsángi multságokra minden esztendőben fordítani szokott költséget, a' Frantzia háborúban el hüllott katonák özvégyeinek, és árvainak rendelte, és osztogattattya ki hólnaponként. —

Az egész Német Birodalomban nagyon el terjedt a' fegyver szünésnek, és az azt követő békességnek kellemetes hire. Hogyha Anglia az Amériikai Frantzia szigeteknek vissza adásában nem akadályoskodik, minden jót igirhet magának a' frigyes Belgiom.

Magyar Ország.

Debretzenből Dec. 1. ső napján. Múlt hólnapnak 20. ikán iktattatott itten bé Professori hiva-

taljába *T. T. Buday Esaiás* uram, sok egyházi és világi urak jelenlétében cum solita ceremonia, a' midőn az új Professor úr egy igen szép inauguralis Orációt mondott *de optima methodo et docendae et discendae Historiae, nec non Eloquentiae Graecae, pariter ac Latinae*. Még minekelőtte ezt elmondotta volna, ekként szólította meg *Tek. Domokos Lajos* úr a' tanuló ifjuságot. *Praeclara Juventus Scholastica! Virum Doctum, Clarissimum D. Esaiam Buday, Literaturam Latinam, Graecamque et Historiam universalem in hac Schola traditurum, praeficimus vobis in Professorem; ab hoc igitur viro docto discere, huicque morem gerere tenebimini*. Az orációnak elvégzése után, ekként szólította meg Fő Tiszt. Superintendens *Hunyadi Ferentz* Uram, az új Professor urat: *Tiszt. Professor Uram! Bé állittjuk azért Kegyelmedet Professori hivatalyába, az Úr Isten adjon mind Kegyelmednek kégyelmet a' tanításra, mind a' tanulóknak a' tanulásra; tartsa meg ő Felsége e' mi Magyar Hazánkat, és ebben az uralkodó Felséget, a' mi kegyelmes királyunkat s. a' t.*

D. D. S.